

Szczecin, 02 stycznia 2026 roku

Prof. dr hab. Renata Podgórska
Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Emilie Sz wajnoch, *Beyond Trust and Authoritarian Surveillance: Building the Social Credit System Within China's Fragmented Bureaucracy*, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice 2025, ss. 282.

System Zaufania Społecznego (*Social Credit System*, SCS) stanowi jedno z najbardziej dyskutowanych zagadnień w analizach współczesnej polityki wewnętrznej Chińskiej Republiki Ludowej. System ten wpisuje się w rozbudowaną architekturę bezpieczeństwa wewnętrznego, opartą na założeniu, że zarządzanie społeczne i zapobieganie zagrożeniom powinny mieć charakter prewencyjny i administracyjny, a nie wyłącznie reaktywny. Istotą SCS nie jest stworzenie całkowicie nowego, monolitycznego modelu nadzoru, lecz instytucjonalne porządkowanie oraz integracja już istniejących praktyk regulacyjnych acz rozproszonych w ramach różnorodnych mechanizmów nadzoru, kontroli czy weryfikacji. System ten ma charakter złożony, dynamiczny i niejednorodny, a jego funkcjonowanie opiera się na stopniowo rozwijanych mechanizmach gromadzenia danych, algorytmizacji i oceny zachowań podmiotów publicznych i prywatnych. SCS nie sprowadza się wyłącznie do punktowej oceny obywateli, lecz polega na strukturalnym powiązaniu zachowań jednostek i organizacji z systemem bodźców pozytywnych i negatywnych, służących zwiększeniu przewidywalności, dyscypliny i kontroli.

Zauważyć należy iż system ten stanowi istotny instrument długofalowego kształtowania relacji państwo-społeczeństwo w warunkach autorytarnych. SCS nie funkcjonuje jako autonomiczny system, lecz jako mechanizm komplementarny wobec istniejących narzędzi kontroli. Jego znaczenie polega przede wszystkim na porządkowaniu informacji o „wiarygodności” podmiotów oraz na wzmacnianiu logiki prewencyjnej, w ramach której potencjalne zagrożenia dla stabilności są identyfikowane i administracyjnie minimalizowane lub eliminowane zanim przyjmą formę zagrażającą władzy.

Zważywszy, iż SCS stanowi istotny element współczesnej polityki wewnętrznej Chińskiej Republiki Ludowej szczególnego znaczenia nabierają badania podjęte przez

Doktorantkę, a które pozwalają zrozumieć mechanizmy rządzenia w warunkach autorytarnych. Na podkreślenie zasługuje trafność wyboru tematu rozprawy, która wynika zarówno z jego aktualności, jak i z istotnego znaczenia poznawczego dla nauk o polityce i administracji. Podjęcie przez Doktorantkę badań w tym obszarze uważam za wszech miar słuszne.

1. METODOLOGIA ROZPRAWY

Rozprawa doktorska z założenia prezentuje wiedzę teoretyczną w dyscyplinie (w tym przypadku w dyscyplinie nauki o polityce i administracji), stanowi potwierdzenie umiejętności formułowania i rozwiązywania problemu badawczego, planowania kolejnych etapów procesu badawczego, konsekwentnej realizacji przyjętych celów i założeń badawczych.

Mając na uwadze powyższe, pragnę podkreślić, iż tytuł pracy doktorskiej mgr Emilie Szwajnoch „Beyond Trust and Authoritarian Surveillance: Building the Social Credit System Within China’s Fragmented Bureaucracy” sformułowany został logicznie i przejrzystie. Tak ujęty temat, już w tytule wyraźnie akcentujący problem badawczy odpowiada normom i wymogom stawianym pracom doktorskim w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Wybór tematu i sposób jego ujęcia przez Doktorantkę wskazuje na umiejętność dostrzeżenia problemu badawczego, co potwierdza jej dojrzałość badawczą. Jak zauważa sama Doktorantka wraz z rozwojem technologicznym i zwiększoną zdolnością Chin do intensyfikacji działań w zakresie nadzoru i monitorowania pojawiają się nowe problemy badawcze, a jednym z takich projektów opartych na technologii jest stanowiący kluczową kategorią badawczą recenzowanej dysertacji System Zaufania Społecznego. Podjęcie tego zagadnienia w ramach dysertacji doktorskiej należy uznać zatem za trafne i uzasadnione, ponieważ pozwala ono nie tylko uporządkować rozproszoną wiedzę empiryczną, lecz także przeanalizować dominujące narracje w oparciu o systematyczną analizę źródeł.

Rozprawa została oparta na studium przypadku, w którym SCS pełni funkcję empirycznego punktu odniesienia do analizy szerszych problemów politologicznych, takich jak relacja między bezpieczeństwem a zarządzaniem społecznym w reżimie autorytarnym oraz zdolność państwa chińskiego do koordynacji złożonych projektów administracyjnych. Autorka nie traktuje SCS jako pojedynczego instrumentu polityki publicznej, lecz szerzej, jako proces polityczno-biurokratyczny, rozwijający się w czasie i realizowany równolegle przez wiele instytucji na różnych szczeblach władzy. Takie ujęcie metodologiczne pozwala na

analizę zarówno oficjalnych deklaracji władz centralnych, jak i praktyk implementacyjnych podejmowanych przez aparat biurokratyczny na szczeblu lokalnym.

Autorka zrezygnowała z formułowania hipotez na rzecz pogłębionych pytań badawczych. Pełnią one funkcję porządkującą analizę i ograniczają ryzyko dowolności interpretacyjnej. W tym sensie decyzja ta zwiększa spójność między przedmiotem badania, przyjętą metodologią i charakterem dostępnych danych. Można jedynie zauważyć, że na etapie podsumowania wyników możliwe byłoby wyraźniejsze wyodrębnienie wniosków o charakterze quasi-hipotetycznym, które mogłyby posłużyć jako punkt wyjścia dla przyszłych badań porównawczych. Nie podważa to jednak zasadniczej oceny, że rezygnacja z hipotez nie deprecjonuje walorów naukowych pracy i pozwala za pomocą formułowanych pytań badawczych dokonać egzegezy głównego problemu badawczego.

Analizując konstrukcję Wstępu zauważę, iż zawiera on kluczowe elementy, które powinny znaleźć się w tej części pracy. Zasadniczym celem badań było ustalenie, w jaki sposób SCS może wzmocnić autorytarną kontrolę Pekinu i cenzurę skierowaną przeciwko jednostkom, wspierając w ten sposób autorytarny charakter chińskiego reżimu oraz ustalenie czy proces tworzenia SCS wpływa na zdolność chińskiego państwa do opracowywania złożonych projektów z udziałem szerokiego grona urzędników. Autorka analogicznie do celów badawczych sformułowała dwa główne pytania badawcze, pierwsze dotyczące sposobu w jaki system zaufania społecznego może wzmocnić autorytarne działania Pekinu w zakresie kontroli i cenzury skierowane przeciwko jednostkom, a tym samym wspierać autorytarny charakter chińskiego reżimu, oraz drugie dotyczące tego co proces tworzenia SCS mówi o zdolności państwa chińskiego do opracowywania złożonych projekty, w które zaangażowanych jest wielu urzędników. Każde jest poparte szczegółowymi pytaniami badawczymi oraz dodatkowo każde jest uzupełnione o dwa pytania związane z ramami sekurytyzacji, które były w jej ocenie istotne podczas projektowania badania. We wstępie Autorka formułuje trójczłonowy główny argument rozprawy. Po pierwsze, dowodzi, że SCS nie prowadzi do istotnego wzmocnienia kontroli i cenzury ze strony Pekinu, ponieważ opiera się głównie na danych już wcześniej gromadzonych przez aparat państwowy i wykorzystuje istniejące mechanizmy regulacyjne w zmodyfikowanej formie. SCS nie wprowadza zatem jakościowo nowych narzędzi autorytarnej kontroli, a potencjalnie bardziej innowacyjne rozwiązania albo nie funkcjonują, albo zostały ograniczone decyzjami władz centralnych, np. poprzez zakaz sankcjonowania osób fizycznych na podstawie lokalnych ocen punktowych. Po drugie, przypadek SCS ujawnia ograniczenia zdolności państwa chińskiego do skutecznego projektowania i wdrażania złożonych przedsięwzięć administracyjnych, nawet w warunkach

postępującej centralizacji władzy. Problemy te wynikają z rywalizacji interesów biurokratycznych, występujących już na szczeblu centralnym, a także z braku koordynacji i nierównego zaangażowania instytucji na różnych poziomach administracji. Po trzecie, Autorka wskazuje, że urzędnicy na różnych szczeblach władzy często podporządkowują rozwiązania związane z SCS własnym celom oraz logice zarządzania w swoich obszarach, zamiast dążyć do budowy spójnego systemu. W efekcie oficjalny dyskurs sekurytyzacyjny władz centralnych nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w praktyce biurokratycznej, co podważa prostą aplikację teorii sekurytyzacji do reżimów niedemokratycznych i sugeruje potrzebę jej dalszej modyfikacji. Cała argumentacja opiera się na analizie szerokiego spektrum dokumentów urzędowych, przy jednoczesnym świadomym uznaniu ograniczeń wynikających z braku badań terenowych w Chinach.

Jak podkreśliłam wyżej, we wstępie Autorka zawarła istotne jego elementy. Jednakowoż nadmienię, iż we wstępie stan badań został zarysowany skrótowo. Lektura kolejnych fragmentów dysertacji wskazuje na znajomość literatury przedmiotu, jednakże ze szkodą dla konstrukcji Wstępu pominięto szersze odniesienie się do literatury. Ponadto zauważę, iż zakres tematyczny pracy, przyjęte cele oraz przedmiot badań obligują do przyjęcia określonych metod badawczych, które winny być wyartykułowane we Wstępie chociażby sygnalnie, z wyjaśnieniem w jakim zakresie i do jakich ustaleń zostały wykorzystane. We wstępie należy wskazać przyjęte podejście badawcze, nawet jeśli jest ono w dalszej części pracy zarysowane. Za nieczytelny uznaję również przyjęty sposób konstrukcji przypisów i ich umieszczenie na końcu tej części pracy.

Niezależnie od wyrażonych uwag dotyczących konstrukcji Wstępu przyjęte przez Doktorantkę podejście metodologiczne oraz zastosowane narzędzia badawcze, które zidentyfikować można w kolejnych rozdziałach są właściwe.

Recenzowana dysertacja składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Struktura rozprawy nie wzbudza większych zastrzeżeń, jest logiczna i spójna. Praca liczy 282 strony.

Język rozprawy i styl wypowiedzi, precyzja wywodu, jasność przekazu poza drobnymi uchybieniami nie wzbudzają zastrzeżeń.

Podstawa źródłowa rozprawy jest solidnie zgromadzona i wystarczająca o czym świadczy załączona bibliografia. Doktorantka wykorzystwała w swojej pracy różnorodne pozycje, wykorzystując dorobek naukowy krajowych, ale przede wszystkim zagranicznych badaczy, wskazując tym samym na znajomość dyskursu badawczego dotyczącego SCS. Prezentacja wykorzystanych opracowań zwartych, artykułów naukowych i innych materiałów

(także źródeł internetowych) zajęła w ramach bibliografii blisko 30 stron. Na szczególne docenienie zasługuje wykorzystanie źródeł chińskojęzycznych. Dokonanie szerokiej kwerendy źródeł chińskich wymagało bowiem ogromnego nakładu pracy. Zauważę jedynie, iż bibliografia wymaga uporządkowania i systematyzacji. Powinna zostać przedstawiona łącznie z wydzielonymi poszczególnymi partiami dedykowanymi poszczególnym rodzajom źródeł, a nie w postaci trzech oddzielnych części. W tym miejscu powtórzę uwagę dotyczącą umiejscowienia przypisów na końcu każdego z rozdziałów. Przyjęte rozwiązanie jest nieczytelne i utrudnia lekturę poszczególnych części.

2. TREŚĆ PRACY

Z uwagi na zastosowaną metodologię treść rozprawy lokuje się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Warto byłoby jednak we Wstępie wyraźnie uwypuklić ułożenie prowadzonych badań właśnie w tej dyscyplinie.

Struktura pracy została podporządkowana sformułowanym przez Autorkę celom rozprawy. Kolejne rozdziały są ze sobą powiązane i mają z założenia służyć realizacji przyjętego celu badawczego. Rozważenia wymaga układ pracy. Dla precyzji wyводу korzystniejsze byłoby w mojej ocenie by obecny rozdział trzeci został umieszczony jako drugi, zaś drugi jako trzeci.

Pierwszy rozdział ma charakter teoretyczny i określa ramy analityczne istotne dla całej dysertacji. Rozpoczyna się od omówienia chińskiego rozumienia bezpieczeństwa, które znacząco odbiega od klasycznego, militarnego ujęcia dominującego w tradycyjnych studiach nad bezpieczeństwem. Autorka pokazuje, że w Chińskiej Republice Ludowej bezpieczeństwo obejmuje sfery takie jak: stabilność społeczna, jedność narodowa, moralność publiczna, porządek administracyjny oraz zachowania jednostek. Takie szerokie ujęcie bezpieczeństwa stanowi podstawę dla analizy SCS jako narzędzia zarządzania ryzykiem społecznym, a nie wyłącznie instrumentu represji. Na tym tle wprowadzona zostaje teoria sekurytyzacji, a Autorka omawia kluczowe jej elementy i argumentuje zasadność zastosowania do badań SCS. Rekonstruuje oficjalny dyskurs władz chińskich, w którym kryzys zaufania przedstawiany jest jako zagrożenie dla stabilności państwa i rozwoju gospodarczego. W tym ujęciu podmioty „niegodne zaufania” stają się potencjalnym źródłem ryzyka, co uzasadnia stosowanie nadzwyczajnych środków administracyjnych, takich jak mechanizmy SCS. Sekurytyzacja zaufania stanowi zatem kluczowe ogniwo między teorią bezpieczeństwa a analizą konkretnego instrumentu polityki publicznej. W końcowej części rozdziału Autorka wprowadza perspektywę biurokratyczną, omawiając literaturę dotyczącą funkcjonowania

chińskiej administracji, interesów własnych urzędników oraz problemów koordynacji między instytucjami. Zarysowuje w ten sposób alternatywną wobec czysto sekurytyzacyjnej ramę interpretacyjną, która pozwala analizować SCS jako efekt negocjacji, rywalizacji i fragmentaryzacji aparatu państwowego. Ten element rozdziału przygotowuje grunt pod późniejsze, empiryczne ustalenia dotyczące niespójności i chaosu w budowie systemu.

Rozdział drugi został podzielony na pięć zasadniczych części, układających się w logiczną i problemową całość. W pierwszej z nich przedstawiono genezę SCS oraz omówiono pierwotne przesłanki jego powołania. Następnie syntetycznie zaprezentowano aktualne cele SCS, wynikające z ewolucji założeń politycznych i administracyjnych władz chińskich. Kolejna, najbardziej rozbudowana część rozdziału poświęcona jest analizie podstawowej struktury systemu, w tym identyfikacji jego kluczowych komponentów oraz rozróżnieniu pomiędzy prywatnymi mechanizmami punktacji a państwowym Systemem Zaufania Społecznego. Po tej części następuje omówienie wyników badań empirycznych dotyczących postaw chińskiego społeczeństwa wobec funkcjonowania SCS. W końcowej części rozdziału, w oparciu o przeprowadzoną analizę, wskazano luki badawcze, które stanowią bezpośrednie uzasadnienie dla podjęcia problematyki badawczej w niniejszej rozprawie.

W trzecim rozdziale przedstawiono metody i etapy badania. Rozdział zawiera uzasadnienie doboru materiału empirycznego oraz wyjaśnienie, na których elementach systemu skoncentrowano analizę i z jakich powodów. Cztery kolejne rozdziały mają charakter empiryczny. Rozdział czwarty poświęcony jest rozwiązaniom SCS opracowanym na szczeblu centralnym, które mają być implementowane na niższych poziomach administracji. Analizowane są w nim zarówno mechanizmy zgodne z podstawowym założeniem systemu, jak i rozwiązania od niego odbiegające, przy czym w tych drugich przypadkach wskazano potencjalne przyczyny braku spójności i koordynacji na poziomie centralnym. Rozdział ten obejmuje również rozwiązania szczególnie istotne z punktu widzenia kontroli i cenzury, a także te, które najczęściej dotyczą osób fizycznych. Rozdział piąty w pewnym stopniu odpowiada swoją strukturą rozdziałowi czwartemu, jednak koncentruje się na analizie rozwiązań wprowadzanych na poziomie lokalnym. Omawia on zarówno mechanizmy zgodne z wytycznymi centralnymi, jak i te, które od nich odbiegają, oraz ocenia ich relację do podstawowych założeń SCS. Rozdział szósty również dotyczy poziomu lokalnego, lecz skupia się wyłącznie na systemach punktowej oceny osób fizycznych. Przedstawiono w nim zakres tych ocen, ich funkcjonalność, aspekty techniczne, konsekwencje dla jednostek oraz potencjalne znaczenie dla zwiększenia autorytarnej kontroli. Rozdział siódmy różni się zasadniczo od poprzednich analiz empirycznych. Zamiast omawiać konkretne rozwiązania i

ich zgodność z wytycznymi SCS, koncentruje się na problemie tzw. dokumentacji wiarygodności, rozumianej jako różnego rodzaju rejestry i dossier gromadzące informacje o osobach i podmiotach. Spośród niejednoznacznego zbioru dokumentów identyfikowane są powtarzające się typy rejestrów, analizowane są ich potencjalne funkcje oraz problemy związane z dostępem do danych i ich wymianą, nawet na poziomie lokalnym. Rozdział ten ukazuje zarówno potencjał tych rejestrów w zakresie nadzoru, jak i daleko idącą niejasność ich zakresu i zastosowania, a także omawia inne elementy systemu, takie jak różnego rodzaju oceny i rankingi funkcjonujące w odmiennych obszarach zarządzania. W efekcie rozdział siódmy najpełniej odślania skalę niejasności SCS oraz trudności hamujące rozwój tego złożonego projektu. W końcowych wnioskach Autorka odnosi się do pytań badawczych, szczegółowo podsumowuje wyniki swoich badań. Takie rozwiązanie uznaję za właściwe, umożliwia ono bowiem sformułowanie całościowych odpowiedzi na pytania badawcze oraz przedstawienie refleksji po zakończeniu badań i rekomendacji dotyczących dalszych kierunków analiz.

W tym miejscu zauważę, iż całość rozprawy doktorskiej mgr Emilie Szwajnoch tworzy spójną, wielowarstwową analizę SCS w której poszczególne rozdziały mimo zróżnicowanych funkcji (i zróżnicowanej objętości) układają się w logiczny ciąg prowadzący od refleksji teoretycznej, przez uporządkowanie stanu badań i metodologii, aż po pogłębione ustalenia empiryczne i syntetyczne wnioski. Rozdziały te wzajemnie się uzupełniają, stopniowo odzwierciedlając złożoność, fragmentaryczność i wewnętrzne sprzeczności SCS. Autorka umiejętnie unika powtórzeń, stopniowo pogłębiając analizę i prowadząc czytelnika od najbardziej „formalnych” rozwiązań centralnych do najbardziej problematycznych i niejasnych elementów systemu. Słabszą stroną pracy jest nierównomierna intensywność analizy, bowiem niektóre studia przypadków są bardzo szczegółowo omówione, inne zaś mają bardziej ilustracyjny charakter.

Przeprowadzone przez mgr Emilie Szwajnoch analizy służyły udzieleniu odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze główne i szczegółowe oraz doprecyzowaniu głównego argumentu rozprawy. Zamysł i procedura przeprowadzenia badań oraz uzyskane tą drogą wyniki są bardzo interesujące. Narracja prowadzona jest w interesujący sposób, Doktorantka posługuje się aparatem naukowym oraz wykazuje umiejętności wnioskowania. Narracja jest spójna, a Autorka umiejętnie porusza się w obszarze teoretycznym. W konsekwencji prowadzone badania są czytelne dla oraz wskazują na opanowanie warsztatu badacza z zakresu nauk o polityce i administracji.

Kończąc ten fragment recenzji podkreślę, iż treść rozprawy pod względem warsztatowym została przygotowana poprawnie. Pojawiające się uchybienia techniczne w postaci chociażby sposobu zapisu numeracji kolejnych rozdziałów, konstrukcji przypisów, ich umieszczenia na końcu poszczególnych części, pojawiających się literówek, i.t.p. nie rzutują na pozytywną ocenę dysertacji.

Rozprawa doktorska Emilie Sz wajnoch stanowi ambitne i metodologicznie dojrzałe opracowanie poświęcone Systemowi Zaufania Społecznego w Chińskiej Republice Ludowej, a jej zasadniczą mocną stroną jest połączenie pogłębionej analizy empirycznej z refleksją teoretyczną wykraczającą poza dominujące, uproszczone narracje. Autorka podejmuje temat trudny, politycznie wrażliwy i empirycznie nieprzejrzysty, a jednocześnie wykazuje dużą ostrożność interpretacyjną. Na szczególne podkreślenie zasługuje rozległa i systematyczna analiza materiału źródłowego, obejmująca kilkaset dokumentów urzędowych z różnych szczebli administracji, co pozwala autorce na rekonstrukcję rzeczywistej, fragmentarycznej logiki funkcjonowania systemu. Taka baza empiryczna stanowi istotny wkład do badań nad polityką wewnętrzną Chin i znacząco podnosi wartość poznawczą rozprawy. Jej najważniejszym atutem jest oryginalność ujęcia problemu. Na szczególne podkreślenie zasługuje zwłaszcza wprowadzenie do analizy kategorii „regulatory capture” oraz wykorzystanie jej do interpretacji relacji między interesami biurokratycznymi a projektowaniem i wdrażaniem SCS, co stanowi nowatorski i wartościowy wkład do badań nad funkcjonowaniem aparatu państwowego w warunkach autorytarnych. Do kluczowych walorów pracy należy również imponująca baza źródłowa. Analiza ponad czterystu dokumentów urzędowych z różnych szczebli administracji świadczy o dużej skrupulatności badawczej oraz wysokich kompetencjach autorki w zakresie pracy z materiałem źródłowym. Tak duża liczba dokumentów umożliwia nie tylko rekonstrukcję oficjalnych założeń systemu, lecz także identyfikację rozbieżności między dyskursem a praktyką, co znacząco wzmacnia wiarygodność wniosków. W tym kontekście na podkreślenie zasługuje także umiejętne rozróżnianie poziomu centralnego i lokalnego oraz odejście od uproszczonego schematu relacji centrum-peryferie. Istotnym walorem rozprawy jest wysoki poziom refleksji teoretycznej i metodologicznej. Autorka nie tylko kompetentnie wykorzystuje teorię sekurytyzacji oraz perspektywę biurokratyczną, lecz także poddaje je krytycznemu namysłowi, wskazując na ich ograniczenia w badaniach nad reżimami niedemokratycznymi. Szczególnie wartościowe jest potraktowanie SCS jako narzędzia sekurytyzacji „zaufania” oraz jednocześnie pokazanie, że dyskurs bezpieczeństwa nie przekłada się automatycznie na spójną praktykę administracyjną. Na uwagę zasługuje także klarowna i przemyślana struktura

pracy, która mimo sformułowanego w recenzji zastrzeżenia umożliwia czytelnikowi śledzenie głównej linii argumentacyjnej. Wyraźne oddzielenie części teoretycznej, metodologicznej i empirycznej, a także konsekwentne podsumowania w rozdziałach empirycznych, sprzyjają przejrzystości wyводу. Wnioski końcowe skutecznie integrują ustalenia z poszczególnych rozdziałów, oferując spójną odpowiedź na pytania badawcze i jasno artykułując wkład rozprawy do stanu badań. Istotnym walorem pracy jest jej znaczenie naukowe i potencjał dalszego oddziaływania. Rozprawa dostarcza narzędzi analitycznych i wniosków, które mogą być wykorzystane w przyszłych badaniach porównawczych nad systemami nadzoru, zarządzaniem społecznym oraz funkcjonowaniem biurokracji w reżimach autorytarnych.

Jednocześnie praca nie jest wolna od ograniczeń, które choć w dużej mierze przez autorkę uświadomione i jasno zasygnalizowane, co warto wskazać z perspektywy recenzyjnej. Najistotniejszym ograniczeniem pracy jest jej silne oparcie na analizie dokumentów urzędowych, przy jednoczesnym braku badań terenowych, wywiadów lub obserwacji bezpośredniej w Chińskiej Republice Ludowej. Choć Autorka przekonująco uzasadnia tę decyzję uwarunkowaniami zewnętrznymi, w tym pandemią COVID-19, konsekwencją tego wyboru jest ograniczona możliwość empirycznego uchwycenia praktycznego oddziaływania SCS na codzienne doświadczenia obywateli i lokalnych aktorów. W rezultacie analiza skutków systemu dla osób fizycznych opiera się głównie na zapisach formalnych i deklaracjach administracyjnych, co może prowadzić do niedoszacowania nieformalnych praktyk egzekwowania. Nie jest to zarzut recenzyjny, a podkreślenie, iż w innych warunkach można byłoby poszerzyć badania właśnie o ten aspekt.

Całościowo rozprawa Emilie Sz wajnoch jawi się jako praca dojrzała, oryginalna i istotna poznawczo, której mocne strony zdecydowanie przeważają nad wskazanymi ograniczeniami, a przedstawione wnioski stanowią wartościowy punkt odniesienia dla dalszych badań nad Systemem Zaufania Społecznego oraz współczesnym autorytaryzmem.

III. KONKLUZJA

Rozprawa doktorska mgr Emilie Sz wajnoch dotyczy istotnego z poznawczego punktu widzenia zagadnienia a mianowicie Systemu Zaufania Społecznego stanowiącego jedno z najbardziej dyskutowanych i zarazem kontrowersyjnych zagadnień w analizach współczesnej polityki wewnętrznej Chińskiej Republiki Ludowej. Recenzowana praca zawiera interesujące rozwiązanie problemu naukowego. Autorka pomimo sformułowanych w recenzji uwag z powodzeniem wyjaśnia, analizuje oraz interpretuje mechanizm SCS. Wykazuje się wiedzą teoretyczną i dobrym warsztatem badawczym. Przeprowadzone badanie i towarzysząca mu

analiza stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego i wzbogaca dotychczasowy dorobek w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Biorąc pod uwagę intelektualne zaangażowanie Autorki w jej przygotowanie, poprawność założeń i celów badawczych, trafność i aktualność wyciąganych wniosków należy stwierdzić, iż praca mgr Emilie Sz wajnoch odpowiada standardom i wymogom stawianym rozprawom doktorskim. Opowiadam się zatem za przyjęciem recenzowanej dysertacji i wnioskuję o dopuszczenie mgr Emilie Sz wajnoch do publicznej obrony pracy doktorskiej.

Senata Uniwersytetu